

Vaalipäivän äänten tarkastuslaskenta

Keskusvaalilautakunta 24.01.2022 § 15
10/00.00.00/2022

Esittelijä: Konsernipalvelujohtaja
Valmistelija: Konsernipalvelujohtaja

Vaalilain 87 § kuuluu seuraavasti:

"Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta. Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen."

Vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastaminen ja laskeminen jakaantuu alustavaan ääntenlaskentaan (vaalilain 78 §) ja tarkastuslaskentaan (vaalilain 87 §). Vaalilain 85 §:ssä on mainittu, milloin äänestyslippu on mitätön.

Vaalilain 78 §:ssä (vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta) määrätään vaalilautakunnan valmistelutoimenpiteistä vaalipäivänä annettujen äänten osalta seuraavasti:

"Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä. Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemisen ja laskemisen keskeytyksettä loppuun. Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestävään päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan [aluevaaleissa keskusvaalilautakunnan] osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä."

Vaalilain 88 § mukaan "Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi. Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu."

Aluevaaleissa vaalikelpoisuuden menettäminen lyhyenä ajanjaksona ehdokaslistojen yhdistelmän vahvistamisen ja vaalien tuloksen julistamisen välillä voi tulla esille, jos ehdokas menettää vaalikelpoisuutensa välittömästi muutettuaan kunnasta pois. Kuolema on tuona lyhyenä aikana harvinaista. Pykälästä käy myös ilmi, että ehdokkaiden vaalikelpoisuus tulee tarkastetuksi vaalien yhteydessä kahdesti: ehdokaslistojen yhdistelmää laadittaessa ja vaalien tulosta vahvistettaessa. Niitä perusteita, jotka on ratkaistu ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmään hyväksyttäessä, ei kuitenkaan tutkita uudelleen.

Vaalilain 80 § sisältää säännökset tiedottamisesta alustavan ääntenlaskennan tuloksesta seuraavasti:
"Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla."

Oikeusministeriön antamien vaaliohjeiden mukaan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava aluevaalien vaalipäivän äänestyksen alustavan ääntenlaskennan tiedotuksesta. Karkkilassa tiedotuksesta huolehtii keskusvaalilautakunnan puolesta ilmoituskeskus, johon kuuluvat keskusvaalilautakunnan sihteeri ja muu tarvittava henkilökunta. Valtakunnalliselle tasolle tiedotus tapahtuu vaalitietojärjestelmän kautta. Vaalitietojärjestelmän määrääjat (ns. takarajat) ovat seuraavia: Tavoitteena on, että kunkin kunnan (ilmoituskeskuksen) tulee tallentaa vaalipäivän äänestäneiden lukumäärä klo 21.00 mennessä ja vaalipäivän alustava tulos klo 22.30 mennessä. Yleisohjeena on, että tulokset tulee tallentaa järjestelmään mahdollisimman pian äänestyksen päätyttyä.

Keskusvaalilautakunnan 24.1.2022 kokouksessa toimitettava tarkastuslaskenta voi edetä seuraavasti (menettelytapaohje sisältyy vaalilain tulkintateokseen):

- 1) Alustavan ääntenlaskennan päätyttyä saapuvat vaalipäivän äänestyksessä annetut äänestysliput kunnan keskusvaalilautakunnan tarkastuslaskentaa varten.
- 2) Tarkastuslaskenta alkaa vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään klo 12. Tässä laskennassa tarkastetaan kaikki vaalipäivän äänestyksessä annetut äänet.
- 3) Keskusvaalilautakunnan ottamien laskentaryhmien tehtävänä on tarkastaa ja tarvittaessa korjata vaalilautakuntien suorittama äänestyslippujen ryhmitys sekä lajitella mitättömäksi ehdotetut äänestysliput hylkäämisen syyn mukaan. Tämän tarkastuslaskennan ovat laskentaryhmät suorittaneet äänestysalueittain. Tuloksia on verrattu vaalilautakuntien vaalipöytäkirjoihin merkitsemiin tuloksiin. Mahdollisten erojen syyt on selvitetty laskelmalla tarvittaessa äänestysliput uudelleen. Laskentaryhmien hylättäväksi ehdottamat äänestysliput on annettu keskusvaalilautakunnalle päätösvaltaisessa kokoonpanossa ratkaistaviksi.
- 4) Vaalipäivän äänestyksessä annetut äänestysalueittain lasketut äänet on yhdistetty keskusvaalilautakunnassa ja saadut summat on laskettu yhteen vaalipiirikohtaiseksi [kuntakohtaiseksi] tulokseksi. Sen jälkeen on yhdistetty vaalipäivän äänestyksessä ja ennakkoäänestyksessä annetut äänet ehdokkaittain, puolueittain, vaaliliitoittain ja yhteislistoittain.
- 5) Laskemalla yhteen hyväksytyjen ja mitättömien äänestyslippujen summat on saatu kunnassa annettujen äänestyslippujen kokonaisluku, minkä tulisi olla sama kuin äänestäneiden määrä kunnassa. Jos luvut eivät täsmää, on otettava huomioon, että jos ennakkoäänestyspaikassa on käytetty äänioikeusrekisteriä, on siihen merkitty äänioikeuden käyttö

silloinkin, kun sittemmin äänestäjän ennakkoäänestysasiakirjat ovat joko kokonaan jääneet saapumatta tai saapuneet liian myöhään kunnan keskusvaalilautakuntaan ja äänestyslippu on jäänyt huomioon ottamatta.

Ehdotus:

Konsernipalvelujohtaja
Keskusvaalilautakunta suorittaa vuoden 2022 aluevaaleissa (vaalipäivänä) annettujen äänten tarkastuslaskennan ja päättää, mitkä (vaalipäivän äänestyksen) äänestysliput on luettava ehdokkaiden hyväksi ja mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta.

Lisäksi keskusvaalilautakunta laskee yhteen kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksyttävät äänet seuraavasti:

- avaa äänestysalueittain lajitellut äänestysliput, joita oli säilytetty lukitussa kaapissa;
- tarkastaa ja ryhmittelee äänestysliput äänestysalueittain ehdokasnumeroiden mukaan ja mitättömiin äänestyslippuihin;

Keskusvaalilautakunta tallentaa tarkastuslasketut äänimäärät sekä ennakkoäänestyksestä että vaalipäivän äänestyksestä ehdokkaittain vaalitietojärjestelmään.

Äänestyslipukkeet suljetaan sinetöityinä lukittuun kaappiin.

Käsittely:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri nouti kassakaappiin tallennetut vaalipäivän äänet. Puheenjohtajan johdolla kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät laskettiin ja siirrettiin Tarkastuslaskenta-lomakkeelle (Lomake 6) ja sen jälkeen vaalitietojärjestelmään.

Äänten tarkastuslaskennan tallennuksen jälkeen kunnan ääntenlaskennan seurantaraportti osoitti järjestelmässä epäselvyyttä äänten ja äänestäjien lukumäärissä. Keskusvaalilautakunnan sihteeri valtuutettiin selvittämään epäselvyyttä.

Päivi Hellgren poistui tämän asiakohdan käsittelyn aikana klo 11.50. Pöytäkirjantarkastajaksi tämän asiakohdan osalta valittiin Eija Kettunen.

Päätös:

Keskusvaalilautakunta suoritti vuoden 2022 aluevaaleissa (vaalipäivänä) annettujen äänten tarkastuslaskennan ja päätti, mitkä (vaalipäivän äänestyksen) äänestysliput on luettava ehdokkaiden hyväksi ja mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta.

Lisäksi keskusvaalilautakunta laskee yhteen kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksyttävät äänet seuraavasti:

- avasi äänestysalueittain lajitellut äänestysliput, joita oli säilytetty lukitussa kaapissa;
- tarkasti ja ryhmitteli äänestysliput äänestysalueittain ehdokasnumeroiden mukaan ja mitättömiin äänestyslippuihin;

Keskusvaalilautakunta tallensi tarkastuslasketut äänimäärät sekä ennakkoäänestyksestä että vaalipäivän äänestyksestä ehdokkaittain vaalitietojärjestelmään.

Äänestyslipukkeet suljettiin sinetöityinä lukittuun kaappiin.

Täytäntöönpano: